

Dalje ima društvo dve srečki po 500 gld., od katerih dobiva letnih 40 gld. obresti. Poleg tega pa vedno igra in ko bi bila društvu sreča mila, tudi lahko zadene večji znesek t. j. od 10—50000 gld. Zato blagajnik pazi na izžrebane številke, da bi v slučaju sreče kaj ne prezrl. Dosedaj je bil njegov trud zaman; dal Bog, da bi se mu v bodočem letu bolje izplačal, da bi namreč društvo za delo eden izmed glavnih dobitkov.

Soglasno sta se sprejela po podpredsedniku Jakobu Dimniku stavljeni predloga:

a) Naše društvo naj obhaja spomin petdesetletnega vladanja Njegovega Veličanstva cesarja Franca Jožefa I. s tem, da se sirotam po očetu pokojnina zviša od 25 gld. na 30 gld., sirotam po očetu in materi pa od 50 gld. na 100 gld.

b) V trajen spomin na preblago cesarico Elizabeto, ki je bila dne 10. kimovca 1898. žrtev pozverinjenega izvrška človeštva v veliko žalost vsega omikanega sveta, naj se nalagajo redni letni društveni preostanki na posebno hranilnično knjižico tako dolgo, da ti prispevki narastejo v glavnico 1250 gld., katere obresti 50 gld. naj se podeljujejo vsako leto v dan 10. kimovca najpotrebnejši učiteljski siroti, ki obiskuje kako srednjo ali visoko šolo; ta ustanova naj se imenuje: „Cesarice Elizabete ustanova za učiteljske sirote na Kranjskem“. — Glede izvršitve te ustanove in glede njene podelitve v slučaju pomanjkanja takih učiteljskih sirot ukrepa društveni odbor.

Ko se dovoli neki učiteljski siroti še za to leto izjemna podpora z ozirom na zlati cesarjev jubilej in odpusti letnina 25 starejim društvnikom, se je prešlo k volitvi predsednika, blagajnika in odbora. Izvoljeni so bili prejšnji funkcionarji ter odborniki in sicer: predsednikom Juraj Režek, blagajnikom Jožef Cepuder, podpredsednikom Jakob Dimnik, tajnikom Alojzij Kecelj, odbornikom: Jernej Čenčič, Jakob Furlan, Anton Javoršek, Avgust Kleč in Janko Žirovnik. — Preglednikom društvenih računov so bili izbrani: Frančišek Bahovec, Frančišek Črnagoj in Frančišek Schiffrer.

Spisje v ljudski šoli.

(Spisal Fr. Potokar.)

(Konec.)

Sploh bi bilo želeti, da bi učiteljstvo na večrazrednicah nabralo skupno snov, jo prerešetovalo in na posamezne razrede po potrebi razdelilo. Pri pisni vaji se ravna po enaki metodi kakor pri opisih. Da sebi in otrokom delo olajšaš, porabi kot začetne vaje tiste povesti, katere so se otroci v 3. šolskem letu na pamet učili, ali so jim sploh kolikor toliko znane. Povest prebere učitelj, za njim več učencev, in naposled jih talentiranejši ponavljajo s svojimi besedami. Med tem se zopet opozarjajo na ločila in posamezne besede, da se ne vežejo, ampak posamezno pišejo. Pametno storimo, kar je priporočati v vseh šolskih letih, da težko razumljive besede na tablo zapišemo. Da imajo otroci nalogo takorekoč pred očmi, in se zlasti manj talentiranim olajša delo, se spiše na tablo kratka dispozicija, ki sestoji iz samih indirektnih stavkov, časih pa zadostujejo le važnejše besede. N. pr. „Strupene jagode“. — Dispozicija: Janezek, gozd, grm, strupene jagode, omedlel, na dom šel, zbolel, ozdravel. Kjer okolščine dopuščajo, naj otroci skicirajo povest na

poseben list in potem šele prepišejo. Čital sem v neki knjigi tudi naslednjo metodo: Ko se naloga prebere, prične otroci z izdelovanjem. Učenec naj ima razen čistega zvezka še list ali zvezek za koncept. Ko so sestavki dogotovljeni, se začne razpravljati in skupno korigirati. Učitelj korekturo počasi prebere — in sicer tako, da si otroci skicirajo samo začetne besede. Do določene ure že otroci izvrše nalogo; spišejo jo pa lahko tudi doma. Navedena metoda se ne da vsekdar in povsod uporabljati. Nastane zopet vprašanje: Kako bodo prve naloge štilizirane, koliko slovničnih in ortografičnih napak bomo našli v nalogah? Ne vstrašimo se!

Z vztrajnostjo in pridnostjo se vse dožene. Saj ni treba vseh nalog naenkrat popravljati. Pri prvi nalogi se obravnavajo nepravilno štilizirani stavki, kako bi se dal ta ali oni izboljšati, kje tiči glavna napaka... Pri prvih vajah bodo učenci tiste besede prepogosto ponajali — in, tudi, potem i. t. d. Če učitelj take napake odločno pobija, jih skuša z otroci odstraniti, umestneje besede vplesti, stavek, glavno misel, pojmi izboljšati, bo dosegel kmalu boljših uspehov. Pri prihodnji nalogi pridejo na vrsto ločila in sestava besedi, ali splošna napaka, ki se je pokazala pri večini otrok. Da se delo olajša, se učenci opozore že med pisano vajo na posamezne napake. Umestno je pri popravku stavek, ki je jako slabo štiliziran, poln ortografičnih in slovničnih napak, na tablo zapisati in napake skupno obravnavati. V to svrhu je treba od učitelja res neumornega truda. Z eno nalogo na teden se malo dožene. Pišimo vsak dan in, kjer okoliščine dopuščajo, ne pozabimo na domače vaje. Nespačetna je misel, da se sme pisati le toliko nalog, kolikor jih more učitelj popraviti. Da je popravljanje zanj težavno delo, to pripozna gotovo vsakdo; olajša si ga pa, ako otroke temeljito pripravi za spisovno uro s preprostimi nalogami, da jih navadi na red in snažnost. Napake se popravijo na prigribu, ako so pa celi stavki nepravilni, se to zgodi konci sestavka. Nepravilni stavki naj se skušajo na primerih izboljšati, da se napačno odstrani in pravo utrdi. Nadalje je umestno, zlasti pri začetnikih, da se besede, katere so izpustili, napačno zapisali, cele stavke nepravilno sestavili, od učitelja z rdečo tinto in kaligrafično lepo popravijo. Čemu veliko nalog popravljati, napake kar prosto podčrtavati, če učenec ne ve, zlasti manj talentiran, kje tiči napaka, zakaj smo besedo podčrtali? Čemu nepotrebno delo? Vseh napak v nalogah pa ni mogoče obravnavati in to posebno ne, če je veliko število otrok.

Med jako važne spisovne vaje sodijo gotovo tudi pisma. V njih se zrcali takorekoč vse znanje, kako so misli urejene, so li pravilno ali nepravilno štilizirane. Kratka pisma so že v 4. šolskem letu na mestu. V začetku se le prepisujejo, potem pa pridejo izpremembe v uvodu in koncem lista, kakor nam jih podaja II. berilo. III. berilo je pa glede pisem preveč suhoparno. Učitelj mora tedaj pisma sestaviti, na razpolaganje jih pa ima tudi v Praprotnikovem spisju. Kakor pri drugih stilističnih vajah, se ravna tudi pri teh za pojasnilo naloge. Največ preglavice dela otrokom, ker ne vedo kako pismo začeti, nadaljevati, kaj prav za prav žele in kako bodo sklenili. V to svrhu je treba zopet vsestranskih vaj. Če nam časa primanjkuje pri spisju, ga iščimo pri drugih predmetih. Oblike pisem se lahko kolikor toliko pri slovnici in pravopisju obravnavajo. Ne boš se pregrešil, če ogovore, naslovo, kratka pisma, razne uvode in sklepe pisem upo-

rabljaš pri lepopisju ali slovnici. Kako začenaš, če pišeš svojemu prijatelju in kako, če pišeš imenitni osebi? Razna voščila, odgovori, prošnje, sožalja se otrokom narekujejo, da na podlagi listov sestavijo kaj novega bodisi kot šolsko ali domačo nalogo. Učitelj narekuje, kako učenec zahvalja očeta za poslani denar. Spišite pismo po prejšnjem zgledu in ga izpremenite tako, da hčerka zahvalja mater za poslano vezilo! Pustimo jim veselje, kaj novega pristaviti, da se tako vedno bolj vadijo samostojno delati. Moji učenci so izdelali v 4. razredu več sličnih nalog. Preskrbeli so si pismovnega popirja in zavitkov (kjer so starši ubožni, jih učitelj ne more zahtevati) in jih z nepričakovanim veseljem prinašali v šolo.

Pridni učenci so komaj pričakovali ure, ko smo pisma vpričo vseh prebirali in napake skupno obravnavali. Skušali so se, kdo bo bolje sestavil, kaj novega pridejal, nekateri so list celo 2 krat, 3 krat, 4 krat prepisali, preden so ga oddali. Tako so si otroci veliko pridobili, so se učili oblike pisem, lahko si jih pa tudi shranijo za poznejše življenje. Kjer se navedena metoda ne more uporabljati, naj se otroci vadijo oblike pisem v zvezkih za naloge.

Vaje v sestavljanju pisem pa segajo že nekoliko v 5. šolsko leto, v katerem se listom pridružijo spisi, seveda težavnejši kakor v nižjih razredih. Obravnava se popis kake hiše, vrta, mostu, se popisujejo letni časi, sejmi, košnje, veselice i. t. d. Da se mladini zopet delo olajša, je umestna že v 4. šolskem letu ta-le naloga. Zapišite 10 stavkov o jeseni: Kmet vozi poljske pridelke domov. Pastirji ženó živino s planin i. t. d. Učitelj naj pri takih temah pomisli, da je otrokom vse neznano. Saj se še pri odraslih ljudeh pokaže večkrat žalostna prikazen, da imajo o navadnih vsakdanjih stvareh jako zatemnele pojme. Otrokom naroči, da si to ali ono stvar ogledajo, dobro premislijo, kako bi jo popisali, da bodo v šoli o nji poročali. N. pr. vas: lega, koliko hiš je, katera so najvažnejša poslopja, je li hudo obljudena, kateri jezik govore, s čim se pečajo, kateri prebivavci prebivajo v vaši? Otroci se bodo gotovo marljivo pripravljali za popis vaši. Nič ne de, če se tudi pogovore med seboj in drug drugemu pomagajo.

V zadnjih treh šolskih letih se razširijo stilistične vaje z opravičnimi spisi, pobotnicami in raznimi poročili. Metoda je edino ta, da se primere v šoli razpravljajo, in po zgledu teh naj se ravnajo otroci.

Kako razdeliti snov, to je stvar učiteljeva. Oziraje se na šole in razne okoliščine, se mora snov večkrat jako skrajšati in po previdnosti razdeliti za posamezne razrede ali oddelke. Glavna stvar je, kako zadobiti pravo podlago za lepo stilistiko. Če smo otroke v nižjih razredih pridno pripravljali, če smo se pri vsakem predmetu ozirali na toliko važen predmet, smemo pričakovati v višjih razredih izvrstnega napredka in najboljših uspehov.

K sklepu povdarjam te-le točke:

1.) Spisje ima v vseh šolskih letih v nazornem naku svojo podlago.

2.) Snov se naj jemlje največ iz realčnih predmetov in se naj opira vsekdar na šolsko knjigo.

3.) Dogodke rojstvenega kraja, popise najvažnejših predmetov naj učitelj sam sestavi in pri spisovni uri uporablja.

4.) Pri vseh predmetih se poslužuj kolikor mogoče vprašujoče metode, da so otroci vedno prisiljeni misliti in pravilno govoriti.

5.) Med najvažnejše stilistične vaje sodijo gotovo pisma, ki so v poznejšem življenju neprecenljive vrednosti.

6.) Ura, določena za spisje, naj se uporabi v resnici za gojenje lepe stilistike, ne pa za druge jezikovne predmete.

7.) Za vsako nalogo morajo biti otroci dobro pripravljeni in temeljito poučeni v vseh glavnih točkah, po katerih se morajo ravnati pri nje izvrševanju.

8.) Učenci naj beró lepe, poučljive povesti, da se vadijo v čistem in nepokvarjenem jeziku.

To je moje mnenje glede spisja v ljudski šoli. Naloga je težavna, a z marljivim delovanjem bomo vse dognali, premagali najhujše zapreke. Naša roka naj ne miruje, pero naj ne zarjavi, saj delamo za narod — v blagor nam izročene mladine!

Vestnik.

Učiteljski konvikt: Tvrška Fr. Ksav. Souvan v zmislu „gospodarskega programa“ za 3. četrletje t. l. 71-26 K; na ženitovanju g. Rožice Tollazijeve z g. V. Arkom med svati nabrala gdč. Milka Tollazi iz Logatca, 20 K; g. Lovro Letnar, nadučitelj v Mengšu, 2-40 K.

God † cesarice Elizabete. Nj. ekselenca gospod naučni minister je odredil, da je dan 19. listopada tudi v prihodnje šole prost dan ter se mora praznovati s primerno cerkveno slovesnostjo, vse običajne šolske svečanosti pa naj odpadejo ta dan.

Šolski muzej v Ljubljani. Visoko c. kr. naučno ministrstvo je nakazalo pótem slavne osrednje direkcije c. kr. zaloge šolskih knjig direktoriju „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“ 200 glđ. subvencije za šolski muzej v Ljubljani.

Nadomestna deželnozborska volitev za mesti Kranj in Skofjaloka mesto pokojnega notarja Viktorja Globočnika se bo vršila dne 26. t. m. Kot kandidat, ki ima močno zaupanja, se omenja ravnatelj obrtne šole g. Iv. Šubic. — Znano je vsakteremu izmed nas, kako velike važnosti je deželni zbor za učiteljstvo in šolstvo, posebno še dandanes, ko je učiteljstvo tako slabo plačano, kakor nihče drugi, ki ima toliko študij, truda in odgovornosti kakor ljudski učitelj. Prerano umrli poslanec Globočnik je bil eden prvih izmed slovenskih poslancev, ki je javno v zbornici priznal važnost ljudskega šolstva ter naravnost pokazal na ljudskega učitelja, da je on tisti faktor, od katerega je zavisen napredek šolstva in vsled tega tudi napredek in blaginja našega naroda. In za tega trpina — za ljudskega učitelja — je Globočnik tudi prvi povzdignil svoj glas, da se mu mora izboljšati njega bedno gmotno stanje. Marljivo in vestno je proučeval gmotno stanje avstrijskega ljudskega učiteljstva ter si neutrudljivo prizadeval, tudi kranjskemu učiteljstvu pripomoči do boljšega gmotnega stanja. Žal, da je ta vrli učiteljski prijatelj legel v prezgodnji grob, zakaj krvavo bi ga potrebovali še v prihodnje, saj se nam morajo izboljšati še petletnice in urediti in povišati se mora tudi pokojnina nam, našim vdovam in sirotam.

S svojim unetim in prepričevalnim nastopom nam je pa Globočnik pridobil mnogo prijateljev v naši deželni zbornici, in zato bo slovensko učiteljstvo vedno blagovalo njegovo ime in spomin njegov. Naslednika Globočnikovega bodo volili dne 26. t. m., in če bo izvoljen g. ravnatelj Iv. Šubic, bo ta vrli mož in šolnik najvrednejši naslednik Globočnikov; zato ga učiteljstvu tamošnjega okraja najtopleje priporočamo, da krepko podpira njegovo izvolitev.

Iz kranjskega okraja. Vabilo k zborovanju „Učiteljskega društva za kranjski šolski okraj“, ki bode dne 2. listopada t. l. ob 2. uri popoldne v novem šolskem poslopju na Primskovem pri Kranju.